

سرگرمی را به چه قیمتی می‌خرید؟

«شهر، شهر فرنگه! بیا و تماشا کن!». شوهر این یکی با دختر آن یکی.... پسر این یکی می‌فهمد که در واقع پدرش آن یکی است.... زن این یکی باردار است اما بچه‌اش از آن یکی است و....

جام جم آنلاین: «شهر، شهر فرنگه! بیا و تماشا کن!». شوهر این یکی با دختر آن یکی.... پسر این یکی می‌فهمد که در واقع پدرش آن یکی است.... زن این یکی باردار است اما بچه‌اش از آن یکی است و....

زن‌هایی که به نعمت جراحی‌های پلاستیک چشم‌نواز شده‌اند، مردانی که مهم‌ترین مسوولیت‌شان باده‌گساری و عاشق شدن‌های پی در پی است و تعصبی ندارند اگر همسرشان نیز با مردی دیگر.....، مردمانی که، دغدغه اصلی‌شان برای زیستن فقط خوردن و آشامیدن و ارتباط جنسی است، همه جمع شده‌اند در شبکه‌های خارجی فارسی زبان تا با این محتواهایی که گفته شد، ما و شما را سرگرم کنند. مدت‌هاست گروهی از شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی زبان بر نمایش سریال‌های خارجی بخصوص با مضامین عاشقانه متمرکز شده‌اند و این نوع برنامه‌ها، طرفداران زیادی میان بینندگان ماهواره پیدا کرده است. ما اصراری نداریم این نوع برنامه‌ها را نگاه نکنید. پشت تریبون نمی‌رویم که با عقایدمان تیرباران‌شان کنیم. می‌دانیم هرکس ماهواره دارد شاید مسخ شود. گردانندگان این شبکه‌ها، کارشان را بلدند. آنها فوت کوزه‌گری را یاد گرفته‌اند و می‌دانند چگونه چطور داستان سرایی کنند که شما، وقایعی سخیف و شرم‌آور را که حتی از تعریف کردن‌شان برای دیگران خجالت می‌کشید، حریصانه دنبال کنید. اما پیش از آن که دگمه قرمز را فشار دهید و شهر فرنگ کار بیفتد، به مطالعه یک پژوهش دعوت‌تان می‌کنیم. این پژوهش درباره شبکه ماهواره‌ای فارسی وان است و ما آن را به عنوان مشتبی نمونه خروار از میان این شبکه‌های ماهواره‌ای که سریال‌های خارجی پخش می‌کنند انتخاب کرده‌ایم. هدف پژوهشی که درباره آن گفتیم و به‌وسیله پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تهیه شده است، توضیحی درباره چیستی فارسی وان و تحلیلی کلی از مضمون سریال‌هایش است و پس از آن که مطالعه‌اش کردید، شاید راحت‌تر بتوانید انتخاب کنید که بیننده این نوع برنامه‌ها باقی بمانید یا از اعتیاد به آنها نگران شوید و به فکر چاره بیفتید.

زبان‌شان فارسی است، اما....

فارسی وان پنجره‌ای است باز شده رو به‌خصوصی‌ترین مسائل زناشویی. شبکه‌ای که می‌گوید برای فارسی زبان‌هاست اما با وجود هم‌زبانی، دل‌های پارسی را راضی نخواهد کرد.

از 10 مرداد سال 1388 که فارسی وان متولد شد، نگرانی از تأثیرات آن بر خانواده‌های ایرانی نیز مورد توجه رسانه‌ها قرار گرفت و سیل گزارش‌ها و یادداشت‌ها با هدف نمایش چهره واقعی‌اش به سوی مردم روان شد، اما ویژگی‌های خاص این شبکه باعث شد مخاطبانش به آن وفادار بمانند و کاری کنند که لقب پربیننده‌ترین شبکه ماهواره‌ای فارسی زبان را از آن خود کند. سریال‌ها، خون‌رگ‌های فارسی وان هستند و تقریباً همه مخاطبان این شبکه به هوای دنبال کردن آنها بیننده‌اش شده‌اند و سایر برنامه‌ها مانند موسیقی و... نقش مهمی در جذب مخاطب ندارند. سریال‌های این شبکه بیشتر متعلق به 3 کشور کره جنوبی، کلمبیا و آمریکا هستند و فضا و حال و هوای فرهنگی - اجتماعی هر یک از این چهار کشور، چنان خاص است که ما قصد داریم به جای طبقه‌بندی معمول سریال‌ها و فیلم‌ها در قالب ژانر، آنها را براساس کشور تولیدکننده‌شان به شما معرفی کنیم، اما پیش از آن بد نیست اول بدانید شبکه ماهواره‌ای فارسی وان از کجا آمده است.

تولد یک شبکه

شبکه فارسی وان به‌وسیله شرکت استار، متعلق به نیوزکوریوریشن اداره می‌شود و محل استقرارش در هنگ‌کنگ است. روبرت مرداک را می‌شناسید؟ او مالک و رئیس غول رسانه‌ای شرکت خبر (News Corporation) در انگلستان و مالک شمار زیادی از رسانه‌های پرمخاطب انگلستان است که چندی پیش خودش هم با لو رفتن ماجرای استراق سمع گسترده از شهروندان انگلیسی توسط یکی از روزنامه‌هایش، به شکاری رسانه‌ای تبدیل شد.

حالا به این فکر کنید که همین روبرت پر جنجال و ثروتمند، همین مردی که صاحب بزرگ‌ترین غول رسانه‌ای جهان محسوب می‌شود، ناگهان تصمیم می‌گیرد در راه‌اندازی شبکه‌ای ماهواره‌ای برای فارسی زبان‌ها با گروه رسانه‌ای افغان به نام موبی همکاری کند، اما چرا مرداک باید با آن شامه قوی در تشخیص ثروت و قدرت، لزوم راه‌اندازی شبکه ماهواره‌ای فارسی زبان را با سریال‌های خاص احساس کند؟

بد نیست درباره گروه رسانه‌های افغان موبی هم بیشتر بدانید. این گروه رسانه‌ای که در راس آنها خانواده افغانی محسنی قرار دارند بیشتر نیز شبکه تلویزیونی طلوع (به زبان اردو)، لمر (به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و اردو) و نیز شبکه رادیویی آرمان را هدایت کرده‌اند.

سریال‌های کره‌ای: یانگومیزم

ایرانی‌ها درام دوست دارند. این حقیقتی است که فارسی‌وانی‌ها از بدو تاسیس شبکه‌شان از آن آگاه بودند و به همین جهت از ابتدای کار، چند سریال کره‌ای با مضامین درام را در جدول پخش روزانه‌شان گنجانند. این سریال‌ها به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که با تحریک حس همدردی مخاطب نسبت به شخصیت اصلی‌شان، او را با خود همراه می‌کنند. مضامین این سریال‌ها معمولاً کلیشه‌ای هستند، اما این کلیشه‌ها از آن دست موضوعاتی دارند که هر مخاطبی به آنها اهمیت می‌دهد. سریال‌های کره‌ای تقریباً همیشه از تعلیق روابط عاطفی در مثلثی عشقی برای جلب نظر مخاطب بهره می‌برند. عشق مثل توپ فوتبال از یک راس این مثلث به راس دیگر می‌رود و از راس دیگر به راس بعدی. مردم عاشق می‌شوند، به خاطر عشق‌شان انتقام می‌گیرند، در طول انتقام‌گیری گاهی سر و کله عشق جدیدی پیدا می‌شود، گاهی یک عاشق بیچاره هست که حرف دلش را بقیه چشم بادامی‌ها نمی‌فهمند، گاهی هم چند عاشق سر سخت علیه هم می‌جنگند و به هر کاری برای به دست آوردن معشوق دست می‌زنند و... .

نکته: سریال‌های کره‌ای تقریباً همیشه از تعلیق روابط عاطفی در مثلثی عشقی برای جلب نظر مخاطب بهره می‌برند. عشق مثل توپ فوتبال از یک راس این مثلث به راس دیگر می‌رود و از راس دیگر به راس بعدی گردانندگان فارسی‌وان می‌دانند زنان بیشتر از مردان مشتری تلویزیون هستند بنابراین اگر سریال‌هایی با محوریت زن‌های شجاع یا سختکوش یا قربانی شده و در پی انتقام یا در خطر بسازند، زنان به احتمال زیاد طرفدارشان می‌شوند همان‌طور که بیشتر اوشین، هانیکو و یانگوم عزیز دل‌ها شده بودند. براساس آخرین آمارگیری‌ها از وضعیت اعتقاد به دین در کره جنوبی حدود نیمی از مردم این سرزمین، اعتقادی به دین ندارند و به همین دلیل می‌شود فهمید چرا در سریال‌هایشان معمولاً مظهری از دین دیده نمی‌شود و شخصیت‌ها قید و بندی برای رعایت ابتدایی‌ترین اصول اخلاقی مانند پابندی یک زن یا مرد به همسرش پس از ازدواج، پرهیز از انتقام‌جویی یا دروغ‌گویی، احترام به همسر و... ندارند و طبیعتاً قبح این نوع رفتارها را برای مخاطب هم از بین می‌برند.

این سریال‌ها از آنجا که برای شبکه ملی کره جنوبی تهیه شده‌اند و پخش گسترده دارند، معمولاً فاقد صحنه‌های جنسی و غیراخلاقی هستند.

سریال‌های کلمبیایی: حداقل پارچه جراحی‌های پلاستیک و....

اولین کلمه‌ای که با شنیدن کلمبیا یادتان می‌آید چیست؟ قاچاق مواد مخدر؟ مافیا؟ اسلحه؟ مانکن‌های بدپوش؟ مردان آزاد در ارتباط‌های جنسی؟

طبیعی است ویژگی‌های اجتماعی کشور کلمبیا در سریال‌های ساخت آن نیز تظاهر پیدا می‌کنند؛ مسائلی مانند رابطه‌های غیراخلاقی، ترسیم فضاهای اروتیک که گرچه گاهی اصل قضیه را نشان نمی‌دهند، اما طوری آن را تشریح می‌کنند که هر کودکی هم می‌تواند ماجرا را با جزئیات حدس بزند، خلاف کردن مثل آب خوردن و....

«#حداقل پارچه! این لفظی است که گاهی بیننده‌های این سریال‌ها در توصیف پوشش شخصیت‌های زن سریال‌های کلمبیایی می‌گویند؛ زن‌هایی که به مدد انواع جراحی‌های زیبایی، اندامی عجیب و غیرعادی پیدا کرده‌اند.

بدپوشی، خیانت، راه و روش‌های کاربردی برای دوست شدن با جنس مخالف در هر سنی و بلافاصله پاسخ دادن به هوس‌های جنسی همه اصولی هستند که سریال‌های کلمبیایی آنها را تبلیغ می‌کنند.

چرا بعضی‌ها فارسی‌وان نگاه می‌کنند؟

تقریباً همه مردم می‌دانند سیگار باعث مرگ تدریجی می‌شود با این حال خونسردانه به سیگارشان پک می‌زنند. اما واکنش مردم به حقیقت مرگ آفرین بودن سیانور این‌گونه نیست. آنها این سم را چاشنی غذای‌شان نمی‌کنند و حتی جرات لمس کردنش را هم ندارند. می‌دانید چرا ماهیت مرگ زایی اولی را جدی نمی‌گیریم اما دومی برایمان اهمیت دارد؟

چون ضرررسانی سیگار تدریجی و در دوره زمانی طولانی است و ما مرگ را بخصوص وقتی آرام آرام باشد باور نمی‌کنیم. در حالی که مرگ با سیانور سریع و بی‌وقفه است و به همین دلیل حقایق عریان و ترس‌آور درباره‌اش، همان وقت که اسم سیانور را می‌شنویم در

نظرمان مجسم می‌شود. ماجرای فارسی وان هم به همین ترتیب است. فارسی وان مضر است! این را حتی بیشتر آنها که همنشین دائمی‌اش شده‌اند نیز می‌فهمند اما چرا همچنان دنبالش می‌کنند؟ شاید به این دلیل که تاثیرات فارسی وان از نوع سیانوری نیستند، بلکه از نوع سیگاری هستند؛ یعنی تغییراتی تدریجی که در طول دوره زمانی طولانی بر مخاطب اثر می‌گذارند.

خیلی از آنها که این شبکه را نگاه می‌کنند به این باور رسیده‌اند که به مرور زمان قبح بسیاری از مسائل مثل دوستی از جنس مخالف داشتن با وجود تاهل، خیانت، انتقام و قانون شکنی در خانواده‌های شان از بین رفته است. آنها درک می‌کنند که دیگر بچه‌های کوچک خانواده هم کنار بزرگ‌ترها صحنه‌های اروتیک را می‌بینند یا توصیف آنها را می‌شنوند اما قضیه برایشان کاملاً عادی شده است، آنها متوجه شده‌اند این شبکه به اصلی‌ترین سرگرمی آنها و خانواده‌شان تبدیل شده است و بخش عمده‌ای از ساعت‌های زندگی‌شان را پای آن می‌گذرانند، اما با وجود همه این مضرات آنها هنوز ترجیح می‌دهند داشتن خانواده‌ای سالم و پرورش فرزندان‌شان بر مبنای فرهنگ سنتی و مذهبی کشورمان را در ازای تماشای ماجراهای عشقی یا گانگستری سریال‌های این شبکه فراموش کنند.

این که فوت کوزه‌گری فارسی وان‌ها چیست که باعث شده به‌رغم سخیف بودن برنامه‌هایشان، تبلیغ گسترده مسائل غیراخلاقی، ضعف در دوبله و استفاده از دامنه محدود لغات در آن، مخاطبان‌شان را به خود وفادار نگه دارند؟

کارشناسان اعتقاد دارند فارسی وان‌ها در وهله نخست با دقت و حوصله ذائقه ایرانی‌ها را مطالعه کرده‌اند و آنها را از لحاظ فرهنگی و روحی سنجیده‌اند و سپس با اعلام مناسب‌ها و نمایش برنامه‌هایی متناسب با آنها، اعتماد مخاطبان را جلب کرده‌اند.

اما این شناخت تنها دلیل جذب مخاطبان نیست. فرض کنیم شما خانه‌ای نو خریداری می‌کنید و پس از مدتی متوجه می‌شوید در یکی از اتاق‌ها حفره‌ای وجود دارد که از داخل آن می‌توانید اتاق همسایه را ببینید. چقدر می‌توانید خودتان را کنترل کنید که سراغ حفره نروید و در زندگی همسایه‌تان سرک نکشید؟ فارسی وان همان حفره است رو به روابط خصوصی مردمی که با ایرانی‌ها از نظر فرهنگی و اعتقادی زمین تا آسمان فرق دارند، اما دنیای‌شان آنقدر پر رنگ و لعاب و متفاوت با دنیای ماست که کنجکاو می‌شوند و بر می‌انگیزند و در همین روال تدریجی حریم‌ها و تابوهای زبانی و رفتاری فرهنگ ایرانی را می‌شکنند تا ممنوعیت‌ها از میان برداشته می‌شوند، پوشیدگی‌ها آشکار و حریم‌ها سست و ناپایدار شوند و زندگی عربان و بی‌شرم ادامه پیدا کند، اما نکته این است که آیا ما ایرانی‌ها که حتی در پندارمان هم به رعایت مرزها اعتقاد داریم تا چه رسد به رفتار و گفتار، این بی‌قیدی تدریجی را تاب می‌آوریم و تسلیم خواهیم شد؟

حرف‌های ما تمام شد. حالا انتخاب با خودتان است، دگمه قرمز را اگر فشار دهید، حفره‌ای باز خواهد شد رو به خانه همسایه. شاید برای ساعت‌ها سرگرم‌تان کند، شاید اصلاً گذر زمان را با نگاه کردن به آن احساس نکنید، شاید دلمشغولی‌های‌تان را از یاد ببرید اما یادتان نرود این همسایه به بسیاری از اعتقادات شما و حرمت‌هایی که در زندگی شخصی قائلید اعتقادی ندارد و دیدن رفتارها و شنیدن حرف‌هایش مسلماً زندگی شما و افراد خانواده‌تان را نیز تغییر خواهد داد.

آوید طالبیان / جام‌جم